

VN/29388/2025

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus alkoholilain valvonnasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Valmisteltu esitys on osa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman toimeenpanoa. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman (20.6.2023 Vahva ja välittävä Suomi) mukaan hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan ja jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta. Hallitusohjelmassa todetaan, että mahdollistetaan myös Alkolle ja kotimaisille vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholin verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuitenkin ikäraja- ja valvonta turvaten.

Alkoholilakia (1102/2017) on muutettu lailla 589/2026, joka tulee voimaan 3.7.2026. Lakia muutettiin hallitusohjelman mukaisesti siten, että laissa mahdollistettiin alkoholijuomien toimitus kotimaisesta vähittäismyyntistä tai alkoholiyhtiöstä tilaajan osoittamaan paikkaan. Lisäksi lakiin lisättiin myös alkoholijuomien rajat ylittävää etämyyntiä koskevat säännökset. Sekä kotimaan toimituksissa että etämyyntissä alkoholijuomat voi luovuttaa ostajalle tai muulle vastaanottajalle vain alkoholijuoman toimittaja. Alkoholilakiin otettiin tätä varten vähittäismyyntiluvan ja anniskeluluvan lisäksi käyttöön uusi alkoholijuomien toimituslupa. Lisäksi laissa mahdollistettiin väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinointi. Lisäksi lakiin tehtiin eräitä pieniä tai teknisiä muutoksia.

Alkoholilain 56 §:ssä säädetään luvanhaltijan omavalvonnasta sekä luvanhaltijan velvollisuudesta laatia omavalvontasuunnitelma. Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset omavalvontasuunnitelman laatimisesta sekä sen sisällöstä ja toteuttamisesta.

Alkoholilain 58 §:ssä säädetään alkoholilain tuntemista osoittavan todistuksen myöntämisestä. Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 ja 2 momentissa tarkoitetun kokeen sisällöstä ja arvioinnista sekä sitä vastaavista koulutuksista ja tutkinnoista sekä Ahvenanmaan maakunnassa myönnetyn todistuksen hyväksymisestä 1 momentissa tarkoitetuksi todistukseksi.

Alkoholilain 62 §:ssä säädetään valvontaviranomaisen tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta. Pykälän 4 momentin mukaan luvanhaltijan on toimitettava määräajoin valvontaviranomaisille myyntiään ja muuta toimintaansa koskevat valvonnan ja toiminnan riskien arvioimisen kannalta tarpeelliset ilmoitukset ja tiedot. Tarkemmat säännökset ilmoitusten ja tietojen toimittamisesta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Asetusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä huomioitaisiin myös alkoholijuomien toimituslupaa koskeva valvonta. Voimassa olevassa asetuksessa ei ole erikseen toimituslupaa koskevia säännöksiä, minkä vuoksi asetusta on tarpeen täydentää näiden osalta.

Alkoholilakia (1102/2017) on muutettu lailla 743/2025. Lakimuutoksen myötä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle säädetyt tehtävät siirtyivät valtion aluehallintouudistuksen vuoksi uudelle Lupa- ja valvontavirastolle 1.1.2026 alkaen. Asetukseen ehdotetaan tehtäväksi vastaavat tekniset muutokset.

VN/29388/2025

Valmistelu

Asetusluonnoksesta järjestettiin kuulemistilaisuus 29.11.2024, missä kuultiin eri toimijoiden näkemyksiä asetuksen sisällöstä. Kuulemistilaisuuteen kutsuttiin alkoholijuomien vähittäismyyjien, potentiaalisten toimitusluvan haltijoiden ja edunvalvontajärjestöjen edustajia. Lisäksi kutsuttuna oli viranomaisia.

Asetusluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 26.9.–7.11.2025. Lausuntoja saatiin yhteensä 14 kappaletta. Lausuntonsa antoivat Ahvenanmaan maakunnan hallitus, työ- ja elinkeinoministeriö, Etelä-Suomen aluehallintovirasto (kaikkien aluehallintovirastojen puolesta), Opetushallitus (OPH), Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Delivery Hero Finland Oy (Foodora), Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Hyvinvointiala HALI ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Posti Group Oyj, Päivittäistavara kauppa ry (PTY) ja Suomen ASH ry. Lisäksi Ruokavirasto ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiaan.

Pykälien osalta lausuntopalautteissa otettiin kantaa alkoholijuomien anniskelun omavalvontasuunnitelman yleiseen sisältöön (3 §), toimitusluvan haltijan omavalvontasuunnitelman sisältöön (5 a §), toimituspassikokeen sisältöön (6 §) sekä raportointivelvollisuuksiin (9 §). Lisäksi lausunnoissa otettiin kantaa yleisemmällä tasolla asetuksiin liittyvään alkoholilain uudistukseen.

Valvira ja aluehallintovirastot nostivat esille lausunnossaan, että anniskelun omavalvontasuunnitelmaa koskevassa 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tulisi lisätä viittaus lain 36 §:ään, mikä on voimassa olevassa asetuksessakin. MaRa puolestaan totesi lausunnossaan, että selkeyden vuoksi perustelumuihistioon voisi 3 §:n 5 kohdan osalta kirjata, että jos vähittäismyyntiluvan haltija on hankkinut toimitusluvan eikä ulkopuolisia toimitusluvan haltijoita käytetä, tätä koskeva kirjaus omavalvontasuunnitelmassa olisi riittävä. Lisäksi EHYT katsoi, että 3 §:ssä tulisi toimitusluvan haltijan nimen ja lupanumeron lisäksi tulisi olla varmistettavissa, että toimituksen noutaneella henkilöllä on ollut voimassa oleva toimituspassi.

Useat lausunnonantajat ottivat lausunnoissaan kantaa toimitusluvan haltijan omavalvontasuunnitelmaa koskevaan 5 a §:ään. Valvontaviranomaiset ja kansanterveysjärjestöt katsoivat lausunnoissaan, että omavalvontasuunnitelmaa koskevassa 5 a §:ssä toimitusluvan haltijalle säädetty kirjaamisvelvollisuus tulisi olla laajempi kuin ehdotetussa säännöksessä. Lausunnoissa muun muassa viitattiin tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden myynnistä annetun stm:n asetuksen (593/2016) 4 §:n 3 momenttiin. Lausunnoissa ehdotettiin, että toimitusluvan haltijalla tulisi olla velvollisuus esimerkiksi kirjata tilanteet, joissa on kieltäytytty luovuttamasta alkoholijuomia. Tämän katsottiin parantavan lupaviranomaisten valvontamahdollisuuksia ja antavan tietoa siitä, miten luovutuskieltojen käytännössä toteutetaan. Aluehallintovirastot ehdottivat, että omavalvontasuunnitelmaan lisättäisiin uusi kohta, jossa edellyttäisiin selvitystä toimintatavoista estää alkoholijuomien toimitus alkoholilain 37 §:n 4 momentin mukaisiin toimituskieltopaikkoihin. Lisäksi EHYT ry ehdotti, että toimitusluvan haltijalla tulisi olla velvollisuus pitää kirjanpitoa myös luovutuspaikoista ja että omavalvontasuunnitelmassa tulisi ottaa kantaa, miten alkoholijuoman toimittajan tulisi toimia erilaisissa esimerkkitilanteissa toimia, kuten jos alkoholijuomia toimitetaan paikkaan, jossa on paikalla alaikäisiltä vaikuttavia henkilöitä. Edelleen EHYT ry katsoi, että alkoholin toimittamisen osalta tulisi säätää ehdot, joilla omavalvontaa tulisi seurata ja nämä tiedot tulisi toimittaa viranomaisille vuosittain. Valvontaviranomaiset lausunnoissa katsottiin, että 2 momenttiin tulisi lisätä edellytys, jonka mukaan kirjaukset toimituspassien tarkistamisista ja perehdytyksistä olisi pidettävä ajan tasalla.

MaRa ja PTY puolestaan katsoivat, että 1 momentin 2 ja 4 kohta ovat päällekkäisiä, ja että näitä tulisi yhdistää tai tiivistää. Lisäksi PTY nosti esille lausunnossaan, että perustelumuihistiossa on esimerkkinä todettu, että omavalvontasuunnitelmassa voisi olla ohjeistus siitä, miten kuuluu toimia, jos luovutuksessa on huomattavan suuri määrä alkoholia. PTY:n lausunnon mukaan pelkästään suurien määrien toimittaminen ei kuitenkaan kerro perustelumuihistion esittämästä toiminnasta. Lisäksi PTY:n lausunnossa katsottiin, että

VN/29388/2025

selvitys-termin sijasta tulisi käyttää kuvaus-termiä. PAM:n lausunnossa katsottiin, että sääntelyssä tulisi huomioida alustayritysten omavalvonnan erityiskysymykset. Lausunnossa nostettiin esille huoli, että mikäli alustayhtiö sallii sijaisten käytön, sijainen ei enää olisi alustayhtiön omavalvonnan piirissä. Foodoran lausunnossa nostettiin esille, että omavalvontasuunnitelmassa ei tulisi viitata toimitusluvan haltijan henkilökuntaan, sillä alkoholijuoman toimittajien ei edellytettäisi olevan työsuhteessa.

Erityisesti viranomaistahot ja järjestöt kommentoivat toimituspassikoulutusta koskevaa 6 §:ää. OPH, aluehallintovirastot, AMKE ry ja kansanterveysjärjestöt katsoivat lausunnoissaan, että toimituspassikokeessa tulisi olla enemmän kysymyksiä kuin asetusluonnoksessa ehdotettu 20 kysymystä. Lausunnoissa ehdotettiin, että kysymyksiä voisi olla 30 kappaletta vastaavasti kuin anniskelupassikokeessa. Lisäksi osa lausunnonantajista katsoi, että LVV:n tulisi toimituspassikokeita varten ylläpitää kysymyspankkia. OPH ehdotti myös hyväksytyin rajan nostamista siten, että sekä anniskelu- että toimituspassikokeessa oikeita vastauksia tulisi 85 % kaikista vastauksista. PAM ja EHYT ry:n lausunnoissa ehdotettiin toimituspassikokeen kysymysten osa-alueiden laajentamista siten, että ne koskisivat myös työturvallisuutta. Lisäksi EHYT ehdotti ehkäisevän päihdetyön ja lastensuojelun lisäämistä kysymysten osa-alueisiin.

Valvontaviranomaiset ja EHYT esittivät laajempia raportointivelvollisuuksia luvanhaltijoille (9 §). Lausunnoissa ehdotettiin, että vähittäismyyntiluvanhaltijalle asetettaisiin velvollisuus raportoida vuosittain tiedot toimituksesta palautettujen alkoholijuomien määristä. Tällä voitaisiin saada tietoa siitä, kuinka usein luovutuskieltoja noudatettaisiin käytännössä ja tämän nähtiin parantavan lupaviranomaisten mahdollisuuksia riskiperusteiseen valvontaan. Lisäksi lausunnoissa ehdotettiin, että toimitusluvanhaltijan tulisi raportoida toimitusmäärätiedot eritellysti koskien etämyyntiä, kotimaan vähittäismyyntiä ja Alkoa. Lisäksi Valvira nosti esille, että myös vähittäismyyntiä harjoittavat anniskeluluvanhaltijat tulisi velvoittaa ilmoittamaan lupaviranomaiselle kaksi kertaa vuodessa tiedot vastaavat tiedot kuin vähittäismyyntiluvan haltijat. Valvira katsoi myös lausunnossaan, että raportointivelvoitteista olisi tarkoituksenmukaisempaa säätää asetuksessa kuin lain liitteessä.

PTY ja Posti nostivat lausunnoissaan esille, että laissa säädettyjen toimituskieltopaikkojen tulisi olla yksiselitteisiä. PTY esitti lausunnossaan, että asetuksessa säädettäisiin viranomaisille velvollisuudesta ylläpitää digitaalista listaa toimituskieltopaikoista.

TEM toi esille lausunnossaan, että asetusluonnos on ilmoitettu komissiolle ja jäsenvaltioille avoimuusdirektiivin (EU) 2015/1535 mukaisessa menettelyssä 26.9.2025 ja menettelyn odotusaika päättyy 29.12.2025. TEM:n lausunnon mukaan jatkovalmistelussa esitykseen on asianmukaista kuvata ilmoitusmenettelyn velvoitteet sekä komission tai muiden jäsenvaltioiden tekemien mahdollisten lausuntojen ja huomautusten sisältö ja niiden huomioon ottaminen valmistelussa. Lisäksi TEMin lausunnossa todettiin, että ehdotus pitää ilmoittaa erikseen myös palveluista sisämarkkinoilla annetun direktiivin 123/2006/EY mukaisessa ilmoitusmenettelyssä komissiolle ja muille jäsenvaltioille, koska ehdotuksessa asetetaan direktiivin 15 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaisia vaatimuksia, joilla tietyn toiminnan aloittaminen sallitaan vain tietyille palveluntarjoajille.

Lausuntopalautteen perusteella ehdotuksen 3 §:n 1 momentin 3 kohtaa on täydennetty siten, että siinä viitataan myös lain 36 §:ään. Ehdotuksen 5 a §:ää on muutettu siten, että 1 momentin 2 ja 4 kohta on yhdistetty ja viittauksesta henkilökuntaan on luovuttu. Lisäksi 5 a §:n 2 momenttiin on täsmennetty, että toimitusluvanhaltijan tulee pitää ajantasaista kirjaa toteutetuista uusien alkoholijuomien toimittajien perehdytyksistä ja toimituspassien tarkistamisista. Ehdotuksen 9 §:ään on lisätty myös vähittäismyyntiä harjoittaville anniskeluluvanhaltijoille velvollisuus ilmoittaa lupaviranomaiselle kaksi kertaa vuodessa tiedot toimitettujen alkoholijuomien määrästä ja arvosta sekä käyttämistään toimitusluvan haltijoista. Perustelumuistion säännöskohtaisia perusteluita on myös täsmennetty lausuntopalautteen perusteella.

VN/29388/2025

Lausuntokierroksen jälkeen on myös täsmennetty 6 §:n 2 momentin viittausta toimituspassikokeen järjestäviin tahoihin. Ehdotuksen 1 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 2 §:n 1 momentin 3 kohdan viittaukset on korjattu siten, että alkoholilain 62 §:n 4 momentin sijaan viitataan 62 §:n 5 momenttiin. Viittauksen korjaaminen on tarpeellista, sillä viitattu momentti on muuttunut laissa.

Asetusluonnos on ilmoitettu 26.9.2025 teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/1535 mukaisesti Euroopan komissiolle ja EU:n jäsenvaltioille. Menettelyn odotusaika päättyi 29.12.2025. Asetukseen ei annettu yksityiskohtaisia lausuntoja tai huomautuksia.

Ehdotus pitää ilmoittaa erikseen myös palveluista sisämarkkinoilla annetun direktiivin 123/2006/EY mukaisessa ilmoitusmenettelyssä komissiolle ja muille jäsenvaltioille, koska ehdotuksessa asetetaan direktiivin 15 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaisia vaatimuksia, joilla tietyn toiminnan aloittaminen sallitaan vain tietyille palveluntarjoajille. Palveludirektiivin mukaisen ilmoituksen tekemiselle ei ole määräaikaa. Se voidaan tehdä säädöksen ollessa vasta luonnosvaiheessa tai jo hyväksytystä säädöksestä. Ilmoituksen tekeminen ei estä jäsenvaltioita hyväksymästä kyseisiä säännöksiä.

Säännökohtaiset perustelut

1 §. *Omavalvontasuunnitelmia koskevat yleiset säännökset.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus alkoholilain 62 §:n 4 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi 62 §:n 5 momenttiin. Muutos johtuisi alkoholilakiin tehdystä muutoksesta, jossa aikaisempi 4 momentti on muuttunut 5 momentiksi.

2 §. *Väkiviinan ja alkoholijuomien valmistuksen ja tukkumyynnin omavalvontasuunnitelma.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa oleva viittaus alkoholilain 62 §:n 4 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi 62 §:n 5 momenttiin. Muutos johtuisi alkoholilakiin tehdystä muutoksesta, jossa aikaisempi 4 momentti on muuttunut 5 momentiksi.

3 §. *Alkoholijuomien anniskelun omavalvontasuunnitelman yleinen sisältö.* Pykälää muutettaisiin siten, että siinä huomioitaisiin alkoholijuomien toimitusmahdollisuus. Alkoholijuoman vähittäismyyntilupa voidaan myöntää alkoholilain 17 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla anniskelupaikoille anniskelussa olevien alkoholijuomien vähittäismyyntiin. Anniskelupaikat eivät tee erillistä vähittäismyynnin omavalvontasuunnitelmaa vaan sisällyttävät vähittäismyyntiä koskevan osion anniskelun omavalvontasuunnitelmaan. Tämän vuoksi myös alkoholijuomien anniskelun omavalvontasuunnitelmaa koskevissa säännöksissä huomioitaisiin mahdollisuus alkoholijuomien toimittamiseen.

Pykälän 3 kohtaan lisättäisiin viittaus alkoholilain 17 §:n 5 momentin mukaisiin noutopisteisiin. Kyseisen pykälän mukaan vähittäismyyntiluvassa voidaan määritellä noutopisteitä, joista alkoholijuomia voidaan luovuttaa toimitukseen. Tämä sääntely koskee myös anniskeluluvan yhteyteen haettuja vähittäismyyntilupia. Tämän vuoksi omavalvontasuunnitelmassa olisi oltava kuvaus alkoholilain 35 §:n 1 momentissa, 37 §:n 1 momentissa ja 38 §:n 5 momentissa säädettyjen kieltojen ja velvoitteiden noudattamisen valvomiseksi mahdollisissa alkoholilain 17 §:n 5 momentin mukaisissa noutopisteissä.

Edellä viitattu säännös koskisi nimenomaisesti sellaisia noutopisteitä, joista on säädetty alkoholilain 17 §:n 5 momentissa, ja joista luovutetaan alkoholijuomia toimitukseen. Verkkokauppaa harjoittavilla vähittäismyyntiluvan haltijoilla saattaa jo nykyisellään olla luvassa määriteltynä niin sanottuja noutopisteitä, joista sellaiset asiakkaat, jotka ovat tilanneet ostoksensa verkkokaupan kautta, voivat hakea juomia. Nyt ehdotettava sääntely ei koskisi olemassa olevia verkkokauppa- ja noutopistekäytäntöjä. Sääntelyllä ei siis muutettaisi nykytilaa tältä osin.

VN/29388/2025

Lisäksi 3 kohdassa termi vastaava hoitaja tai muu luvanhaltijan tähän tehtävään nimeämä henkilö muutettaisiin luvanhaltijan määräämäksi luvanhaltijan edustajaksi. Alkoholilakiin on myös tehty vastaava terminmuutos, joten asetuksessa käytettäisiin lain kanssa yhdenmukaisia termejä.

Pykälän 4 kohtaan lisättäisiin myös viittaus mahdollisiin alkoholilain 17 §:n 5 momentin mukaisiin noutopisteisiin. Näin ollen omavalvontasuunnitelmaan tulisi sisällyttää kuvaus vähittäismyyntitoiminnan järjestämisestä sekä kassa- ja myyntijärjestelyjen toteuttamisesta mahdollisissa alkoholilain 17 §:n 5 momentin mukaisissa noutopisteissä. Kuvaus tulisi siis sisällyttää omavalvontasuunnitelmaan, mikäli luvanhaltijalla olisi käytössään toimituksen noutopisteitä. Omavalvontasuunnitelmassa voitaisiin esimerkiksi kuvata, onko vähittäismyyntiluvan haltijan edustaja luovuttamassa juomia toimitukseen vai hyödynnetäänkö luovutuksessa esimerkiksi jotakin teknologisia järjestelyjä, joilla varmistetaan alkoholijuoman luovuttaminen oikealle taholle.

Pykälään lisättäisiin uusi 5 kohta, jonka mukaan omavalvontasuunnitelmaan pitäisi sisällyttää kuvaus siitä, miten luvanhaltija varmistaa, että alkoholijuomia luovutetaan toimitukseen toimitusluvanhaltijalle tai tämän lukuun toimivalle sekä siitä, miten luvanhaltija voi jälkikäteen todentaa alkoholijuoman toimitusluvan haltijan nimen ja lupanumeron, jos alkoholijuomia luovutetaan toimitukseen.

Alkoholijuomia voidaan luovuttaa vähittäismyyntistä suoraan ostajalle tai toimitusluvan haltijalle. Toimitusluvan haltijalla tarkoitetaan toimitusluvan haltijaa tai tämän lukuun toimivaa henkilöä. Juomia ei siis voida toimituksessa luovuttaa kenelle tahansa. Luvanhaltija voisi omavalvontasuunnitelmassa esimerkiksi kuvata, miten se huolehtii siitä, että kaikilla työntekijöillä on ajantasaiset tiedot siitä, minkä tahon kanssa vähittäismyyntiluvan haltija on tehnyt sopimuksen alkoholijuomien toimittamisesta.

Alkoholilain 35 §:n mukaan vähittäismyyjän tulee voida jälkikäteen todentaa alkoholijuomaa toimittavan toimitusluvanhaltijan nimi ja lupanumero. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että toiminnanharjoittaja kuvaisi omavalvontasuunnitelmassaan, miten se käytännössä huolehtii siitä, että edellä mainitut tiedot olisivat tarvittaessa sen saatavissa.

Osa anniskeluluvan haltijoista saattaisi hankkia itse toimitusluvan eivätkä käyttäisi ulkopuolisia luvanhaltijoita. Tällöin olisi riittävää, että omavalvontasuunnitelmassa olisi tätä koskeva kirjaus.

5 §. *Alkoholijuomien vähittäismyyntin omavalvontasuunnitelma.* Pykälän 1 momentin 4 ja 5 kohdissa lisättäisiin viittaus mahdollisiin alkoholilain 17 §:n 5 momentin mukaisiin noutopisteisiin. Säännökset olisivat vastaavat kuin 3 §:n 3 ja 4 kohdassa ja myös perustelut säännöksille olisivat samat.

Momentin 5 kohtaa muutettaisiin siten, että termi vastaava hoitaja tai muu luvanhaltijan tähän tehtävään nimeämä henkilö korvattaisiin termillä luvanhaltijan määräämä luvanhaltijan edustaja. Alkoholilakiin on myös tehty vastaava terminmuutos, joten asetuksessa käytettäisiin lain kanssa yhdenmukaisia termejä. Pykälän 1 momentin 7 kohtaan lisättäisiin täsmennys siitä, että kohdan mukainen selvitys tulee tehdä vain, jos kohdassa tarkoitettuja tuotteita on myynnissä vähittäismyyntipaikassa.

Momenttiin lisättäisiin uusi 8 kohta. Koska alkoholijuomien toimittaminen ei ole ennen ollut mahdollista, siihen liittyen ei ole aikaisemmin ollut säännöksiä vähittäismyyntin omavalvonnan osalta. Kohdan 8 mukaan omavalvontasuunnitelmaan tulisi liittää selvitys siitä, miten luvanhaltija varmistaa, että alkoholijuomia luovutetaan toimitukseen vain sellaisille henkilöille, joilla on siihen oikeus sekä siitä, miten luvanhaltija voi jälkikäteen todentaa alkoholijuoman toimituksen luvanhaltijan nimen ja lupanumeron. Säännös olisi vastaavat kuin 3 §:n 5 kohdassa ja myös perustelut säännökselle olisi samat.

5 a §. *Alkoholijuomien toimituksen omavalvontasuunnitelma.* Asetukseen lisättäisiin uusi pykälä alkoholijuomien toimituksen omavalvontasuunnitelman sisällöstä. Alkoholijuomien toimituksessa on tunnistettavissa olevia valvonnallisia riskejä, joten olisi tärkeää säätää luvanhaltijalle velvollisuus laatia

VN/29388/2025

kattava omavalvontasuunnitelma. Erityisesti alkoholijuomien toimituksessa korostuu omavalvonnan merkitys, sillä toiminnan viranomaisvalvonta on huomattavasti vaikeampaa. Toimintatapojen kuvaaminen laajasti omavalvontasuunnitelmassa edesauttaisi toiminnan lainmukaisuuden varmistamista.

Pykälän 1 momentin mukaan omavalvontasuunnitelmassa tulisi olla selvitykset toimituksen toiminta-ajatuksesta, toiminnan laajuudesta ja toiminta-alueesta. Toiminta-ajatuksella viitataan esimerkiksi siihen, miten toimituksia on tarkoitus järjestää. Tähän liittyen omavalvontasuunnitelmassa voitaisiin esimerkiksi kuvata, millaisella kalustolla yleisesti ottaen toimituksia suoritetaan, sillä tämä vaikuttaa toiminnan laajuuteen ja toiminta-alueeseen. Edelleen 1 momentin mukaan omavalvontasuunnitelmassa olisi oltava selvitykset toimintatavoista, miten erilaisissa riskitilanteissa toimitaan, miten toimitaan tilanteissa, joissa on kieltäydyttävä luovuttamasta alkoholijuomia ja toimintatavoista estää alkoholilain vastainen luovutus tai välittäminen. Toimintatapoihin estää lain vastainen välittäminen voisi liittyä esimerkiksi ohjeistus siitä, miten kuuluu toimia, jos toimituksessa luovutetaan huomattavan suuria määriä alkoholia ja luovutustilanteessa vastaanottaja on täysi-ikäinen, mutta paikalla on myös muita henkilöitä, jotka vaikuttavat alaikäisiltä. Tällöin olisi perusteltua kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei luovutustilanteessa herää epäilyjä alkoholijuomien luvattomasta välittämisestä alaikäisille. Lisäksi omavalvontasuunnitelmassa tulisi olla selvitys ikärajalvonnasta toteuttamisesta toiminnassa. Toimitustoiminnassa alkoholijuomia ei saa lain 37 §:n perusteella luovuttaa alle 18-vuotiaalle eikä väkeviä alkoholijuomia alle 20-vuotiaalle. Toimitusluvan haltija vastaa alkoholijuoman toimittajan ohella siitä, että luovutuskieltoja ei rikota. Toimitustoiminnassa ikärajalvonta on kuitenkin haastavaa, koska alkoholijuoman toimittaja on tilanteessa yksin ja ikärajalvonnasta todentaminen jälkikäteen voi olla haastavaa. Siksi on erityisen tärkeää, että toimitusluvanhaltijalla on riittävä ohjeistus alkoholijuoman toimittajille, ja että toimitusluvan haltija kuvaa omavalvontasuunnitelmassaan keinot, miten ikärajalvontaa seurataan ja toteutetaan toiminnassa. Edelleen omavalvontasuunnitelmassa tulisi olla selvitys alkoholijuomien toimitusaikojen noudattamiseen liittyvistä toimintatavoista ja siitä, miten toimitaan, jos vastaanottajaa ei tavoiteta tai alkoholijuomia ei saada luovutettua toimitusaikojen puitteissa. Lisäksi omavalvontasuunnitelmassa tulisi olla selvitys toimitusta harjoittavien henkilöiden tehtävistä sekä henkilökunnan määrää ja tehtäviä koskeva suunnitelma alkoholilain 35 a, 37 ja 38 §:ssä säädettyjen kieltojen ja velvoitteiden noudattamisen valvomiseksi toimituksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta pitää ajantasaista kirjaa toteutetuista uusien alkoholijuomien toimittajien perehdytyksistä ja toimituspassitodistusten tarkistamisista.

6 §. Anniskelu- ja toimituspassikokeen sisältö ja arviointi. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin niin, että alkoholilain tuntemista arvioiva koe muutettaisiin anniskelupassikokeeksi. Myös alkoholilakiin on otettu termi anniskelupassikoe, joten asetuksessa on perusteltua käyttää yhtenevää termistöä lain kanssa. Momenttiin lisättäisiin vaatimus siitä, että kokeen kysymysten tulisi perustua Lupa- ja valvontaviraston antamaan ohjeistukseen alkoholijuomien anniskelusta. Tällä turvattaisiin testikysymysten yhdenmukaisuus. Lisäksi momentin viittaus oppilaitoksiin muutettaisiin ammattikorkeakouluksi ja koulutuksen järjestäjäksi, sillä lain 58 §:n 1 momentissa on täsmennetty viittausta anniskelupassin myöntäjiin. Pykälän mukaan anniskelupassin myöntää ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettu ammattikorkeakoulu, joka järjestää ravintola-alan koulutusta, taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) tarkoittama koulutuksen järjestäjä, joka järjestää ravintola-alan koulutusta.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti toimituspassikokeesta ja nykyinen 2 momentti siirrettäisiin 3 momentiksi. Toimituspassikokeessa olisi vähintään 20 kysymystä, joissa käsiteltäisiin kattavasti alkoholijuomien toimitukseen liittyviä osaamisalueita. Vastaavasti kuin anniskelupassikokeen osalta, myös toimituspassikokeen kysymysten tulisi perustua Lupa- ja valvontaviraston antamaan ohjeistukseen alkoholijuomien toimituksesta. Kokeessa olisi ainakin oltava kysymyksiä sen osalta, jossa testataan testin tekijän tuntemus alkoholilain toimituskieltojen, henkilökunnan vastuun ja toimitusmyyntiaikojen osalta.

VN/29388/2025

Testin läpäisijän tulisi esimerkiksi tietää, miten toimitaan mahdollisissa välitysepäilyissä ja mitä tulisi tehdä alkoholijuomille, joita ei voida toimittaa.

7 §. Koetta vastaavat tutkinnot. Pykälän otsikosta poistettaisiin sana koulutukset alkoholilain 58 §:n muutoksen johdosta. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin ravitsemisalan tutkintojen sijasta ravintola- ja catering -alan perustutkintoon ja ravintolan asiakaspalvelun ammattitutkintoon. Momenttia olisi tarpeen tarkentaa, sillä ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteessa ei ole ravitsemisalan perus-, ammatti-, eikä erikoisammattitutkintoja, joihin voimassa olevassa asetuksessa viitataan.

Pykälän 2 momentti kumottaisiin tarpeettomana.

8 §. Ahvenanmaan maakunnassa annetun todistuksen hyväksyminen. Pykälään lisättäisiin määritelmällisesti anniskelupassi.

9 §. Ilmoitusten ja tietojen toimittaminen lupaviranomaisille. Pykälän 1 momentin johdantokappaleessa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto muutettaisiin tehtävän siirtämisen vuoksi Lupa- ja valvontavirastoksi.

Pykälän 2 momentin johdantokappaleessa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto muutettaisiin tehtävän siirtämisen vuoksi Lupa- ja valvontavirastoksi.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin vähittäismyyntiluvanhaltijalle ja vähittäismyyntiä harjoittaville anniskeluluvanhaltijalle velvollisuus toimittaa tiedot toimitettujen alkoholijuomien määrästä ja arvosta sekä käyttämistään toimitusluvanhaltijoista. Toimitetuilla alkoholijuomilla tarkoitettaisiin toimitukseen luovutettuja alkoholijuomia, joita ei ole palautettu vähittäismyyntiluvan haltijalle. Voimassa olevassa pykälässä ei ole säännöksiä toimitukseen liittyvien tietojen toimituksesta, joten lisäys olisi tarpeellinen.

Voimaantulo

Ehdotettu muutos tulisi voimaan 3.7.2026, eli samanaikaisesti alkoholilain muutoksen voimaantulon kanssa.